

Eesti keele õpetamine Prantsusmaal

Antoine Chalvin

eesti keele ja kirjanduse professor Pariisis

Viivian Jõemets

eesti keele lektor Pariisis

Eesti keelt õpetatakse Prantsusmaal ainult Pariisis, ida keelte ja tsivilisatsioonide riiklikus instituudis (Institut national des langues et civilisations orientales, lühendina INALCO). Seal õpetatakse teisigi nn imelikke ja majandusliku loogika seisukohalt mitte eriti kasulikke keeli, nahua keelest ilokano keeleni, kokku üle 90 keele. Sõna „ida” on instituudi nimes pärit varasemast ajast ja, nagu näha, ei määra enam ammu õpetatavate keelte valikut.

Selles Prantsuse revolutsiooni ajal rajatud asutuses on tegutsenud alates 1931. aastast soome-ugri keelte õppetool. Eesti keelt hakati õpetama õppetooli juhataja Aurélien Sauvageot' initsiatiivil 1935. aastal. Esimesena täitis eesti keele õpetaja kohuseid Aleksander Aspel, kes tegi oma tööd esialgu tasuta. Ametlikult nimetati Aspel eesti keele lektoriks 1938. aastal ning sellel ametikohal püsis ta kuni 1946. aastani, mil siirdus Ameerikasse. Pärast Aspeli lahkumist katkes eesti keele õpetamine Pariisis kolmeteistkümneks aastaks. 1959. aastal hakkas eesti keelt õpetama Vahur Linnuste, kes töötas õppeülesande täitjana kuni oma pensionile minekuni 1989. aastal. Kahel järgmisel aastal tõmbus eesti keele õpetamine kokku üheks iganädalaseks teoreetilise grammatika tunniks, mida andis soome-ugri keelte professor Jean-Luc Moreau, kes süvendas parajasti Jaan Krossi tõlkides oma eesti keele oskust. 1991. aastal õnnestus tal kokku panna ulatuslikum õppekava ja tööle võtta uus õpetaja. Õpetajana tegutses kolm aastat tolaegne Eesti asjur Pariisis Malle Talvet. Pärast seda hakati kasutama lektorina eesti üliõpilasi, kes Prantsuse riigi stipendiumiga Pariisis viibisid (Tiiu Grünthal, Tanel Lepsoo, Ilmar Raag, Marek Tamm jt). 1999.

Pariisi eesti keele õppejõud eelmise aasta juunis aastalõpupiknikul.
Vasakult: Katerina Kesa, Antoine Chalvin, Viivian Jõemets ja Eva Toulouze

aastal asus Antoine Chalvin vastloodud eesti ja soome keele ja kirjanduse dotsendi kohale, mis muudeti 2011. aastal professori kohaks.

Aastate jooksul on eesti keele ja kultuuri õppekava pidevalt arendatud. Enne 1999. aastat kestsid õpingud nominaalselt kaks aastat ja lõpetajad said oma vaevade tasuks vaid suhteliselt väheväärtusliku tunnistuse. 1999. aasta sügisest loodi kolmas kursus ehk teisisõnu: õppekava pikendati ühe aasta võrra ning lisaks varasemale kaheaastase õppe tunnistusele anti ka kolmanda aasta diplom. 2003. aastal saatis Eesti instituut meile eesti keele lektori Malle Rüütli, tänu kellele sai loodud neljas kursus. 2007. aastal mindi üle Euroopa diplomite süsteemile. INALCO oma diplomite kõrvale loodi bakalaureuse- ja magistriõpe. Praegu on õppijatel võimalik valida kahe õppekava vahel: INALCO diplomid, mille õppekava koosneb ainult eesti keele ja kultuuri ainetest ja mille studium kestab neli aastat, ning teisalt tavapärase bakalaureuse- ja magistriõpe, mille raames tuleb lisaks kuulata üld- ja teoreetilisi aineid. INALCO on hetkel maailmas ainus ülikool, kus on võimalik prantsuse keele baasil eesti keelt õppida kõikidel akadeemilistel astmetel doktorikraadini välja (esimene doktorikraad eesti kirjanduse alal kaitsti 2013. aastal).

Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe (EKKAV) programmi rahastusel on INALCOs eesti keelt õpetanud lisaks Malle Rüütlile veel Katre Talviste (PhD) ja praegusel hetkel töötab lektorina Viivian Jõemets (PhD). Eesti keelt emakeelena rääkivad lektorid on lähetatud viieaastase lepinguga ning igaüks toob kaasa oma erialase ja teadusliku tausta. Lektorite peamiseks ülesandeks on siiski praktiliste ainete õpetamine ja Eesti kultuuri teemaliste loengukursuste läbiviimine. Õppetooli juhataja professor Antoine Chalvin õpetab kõige muu kõrval teoreetilist grammatikat, kirjanduslugu, sissejuhatust Eesti ühiskonda, kirjalikku tõlget ning leksikograafiat. Professor Eva Toulouze õpetab eesti keele õppekavas tekstianalüüsi ning sissejuhatust soome-ugri uuringutesse. Tunnitasuline õppejõud Katerina Kesa (PhD) annab suulise ja kirjaliku väljenduse kursusi ning loengukursust Eesti ajaloost.

INALCOs 2011. aastal loodud eesti keele õpik „Manuel d'estonien” on hetkel ainus tänapäevane prantsuse keele baasil algajatele mõeldud süstemaatiline keeleõpik. See õpik on välja töötatud INALCO esimese õppeaasta kursuse sisu ja mahtu arvesse võttes nii, et igale õppetükile vastab üks nädal õppetööd. Iga õppetükk koosneb teoreetilisest grammatikaosast, harjutustest, dialoogidest, sõnavarast ning suulise ja kirjaliku väljenduse ülesannetest. Teiste aastate kursuste jaoks eraldi õpikuid pole ja iga õppejõud valmistab oma tunnid ning loengud ette oma kogunenud kogemuse ja erinevate materjalide põhjal.

Alates 2014. aasta sügisest on väljaarendamisel Moodle'i keskkonnal põhinev kaugõppesüsteem, mille eesmärk on võimaldada eesti keelt õppida ka neil, kes ei saa regulaarselt Pariisis loengutes käia. Kaugõppekursus ühendab e-õpet, videokonverentsi vahendusel tundides osalemist ning iseseisvat tööd. Kaugõppes õppiv tudeng peab iseseisvalt omandama Moodle'i keskkonda üles pandud teoreetilised ained, tegema automaatsete vastustega grammatikaharjutusi ning laadima üles oma kirjalikud tööd õppejõududele parandamiseks. Suulise väljendusoskuse tundides osalemiseks tuleb end videokonverentsiks sisse logida ning töö toimub kaamerate ja mikrofonide vahendusel, tahvli asemel kirjutab õppejõud elektroonilisele ekraanile, mida tudengid oma arvutiekraanidelt jälgida saavad. Kaugõppes on õppinud tudengeid Prantsusmaa kaugematest piirkondadest ning ka Eestist. Eksamite sooritamiseks tuleb siiski Pariisi kohale sõita.

Üliõpilasi on üsna vähe, aga nad on motiveeritud ja huvituvad eesti kultuurist. Olenevalt aastatest kõigub nende arv esimesel kursusel kolme ja kaheksa vahel, järgmistel kursustel on neid pisut vähem. Motivatsioon on igal aastal väga erinev ja et üliõpilasi on vähe, on raske teha üldistusi. Eesti päritolu inimesi õppijate hulgas ei ole. Vanasti jõuti eesti keele juurde tavaliselt soome keele kaudu, huvist sugulaskeele vastu. Selliseid õppijaid on praegugi, aga nad ei moodusta enam enamust. Igal aastal on eesti keele õppimiseks erinev põhjus. Mõnel on eestlastest sõbrad või abikaasa, mõni kirjutab Eesti-teemalist doktoritööd, mõni on Eestis turistina käinud või vahetusõpilasena elanud. On ka selliseid, kellel ei ole mingit sidet Eestiga, vaid nad tulevad sellepärast, et tahavad mõnda veidrat keelt õppida ja eesti keele tundide ajad sobivad neile paremini kui näiteks mongoli keele omad! Paljud õppijad on juba lõpetanud oma põhiõpingud ja käivad tööl või on pensionil. Nooremaid üliõpilasi on vähe ja ka neile on eesti keel lisaharidus, mis ei ole tavaliselt nende põhiaine ja tulevase elukutsega otseselt seotud. Vahel on siiski inimesi, kes sooviksid töötada hiljem eesti keele tõlgi või tõlkijana.

Suurem osa üliõpilasi on juba Eestis käinud, paljud käivad peaaegu igal suvel. Igal aastal osalevad INALCO eesti keele eriala tudengid ka eesti keele ja kultuuri suvekursustel Tallinnas ja Tartus, mis on neile oluline kultuuriline kogemus ning intensiivne keeleõpe ja praktika keelekeskkonnas.

Eesti keele eriala endised ja praegused tudengid osalevad aktiivselt eesti kultuuri tutvustavatel üritustel, mõned neist ka korraldajatena. Osa tudengeid on asunud Eestisse elama, õppima või töötama, mõnel on erialased sidemed Eestiga. Mõned endised tudengid tegelevad tõlkimisega. Suurem osa käib sageli Eestis ning tutvustab Eestit ka oma sõpradele.